

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
 Mesečna priloga »Prosveta«

Uradništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/l. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Članik sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3112

Zmaga stanovske zavesti na XVI. glavni skupščini JUU

Spontane manifestacije za kralja in domovino — Učiteljska stalnost je neizbežna potreba šole in naroda — Manifestacija za stanovsko demokracijo in stanovsko linijo udruženja — Volilni rezultat 286 : 44 : 26 — Lep in dostojen potek je demantiral vsa prednaznanila o burni skupščini

V Novem Sadu, središču dunavske banovine, srbskih Atenah, se je vršila letos prvi državna skupščina JUU. Ta skupščina bo ostala zabeležena v zgodovini našega udruženja še prav posebno zaradi tega, ker je bila prva, ki je bila vodena po novem, lanskem letu sprejetem poslovniku in ker so se izvedle volitve upravnega in nadzornega odbora po novih pravilih in to po proporcionalnem sistemu.

Zelanska skupščina v Sarajevu je potekla mirno in dostojno in tudi letošnja v Novem Sadu je ostala ves čas na dostojni višini, kar mora vzbujati v vsakem učitelju upanje, da smo na državnih skupščinah prenehali z neprestanim »larmanjem«. Nova pravila nudijo namreč najširšo stanovsko demokracijo, kar je vsekakor najvažnejša osnova

za miren in korekten potek takega zborovanja kot so naše glavne skupščine.

POTEK ZBOROVANJA.

Delegati vseh sreskih društev JUU so se zbrali v Novem Sadu že 3. avgusta, ker so imeli ta dan že prvo konferenco skupno z glavnim odborom glede priprav za skupščino.

V ponedeljek, 3. avgusta se je zbralo v dvorani »Svobode« nad 1200 učiteljev (-ic) iz vseh delov države. Oficielnemu delu je prisostvovalo tudi večje število raznih zastopnikov.

Ob 9. uri je otvoril predsednik Ivan Dimnik skupščino s sledečim nagovorom:

Govor predsednika JUU tov. Ivana Dimnika

Z današnjo skupščino je dovršila sedanja uprava svoje dvoletno delo in upravno dobo.

DVOLETNO DELO SEDANJE UPRAVE

Med težkimi dogodki nas je v tem času najtežje pogodila smrt Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja, velikega zaščitnika narodnega učiteljstva.

Verni Njegovemu idealu: »da so jugoslovanski učitelji graditelji narodne duše, njegove nacionalne zavesti in kulture, a Jugoslovansko učiteljsko udruženje žarišče prosvete, stebler jugoslovanskega nacionalizma in vzpodbuda za vsa lepa stremjenja v bodočnosti Jugoslavije« so imeli jugoslovanski učitelji in njihovo udruženje pred očmi samo ta ideal. A v tej dvoletni dobi so morali iti preko mnogih zaprek, pretresljajev in težkoč.

Trije prosvetni ministri v tem času pomenjajo trojno smer prosvetne politike, posebno personalne.

Besede Kralja Petra I. Osvoboditelja

... posebno pobijajte denuncianstvo in špijonažo ...

— Zato glejte kot vzgo-

jitelji, da vzgojite svojemu narodu poštene in značajne člane družbe. V naši zgodovini in med našim narodom je bilo mnogo nesreč zaradi pomanjkanja značaja in morale med ljudmi, ki so vplivali na narodovo usodo.

Zahvaljujoč se veliki moralni višini učiteljstva, njegovim stanovski zavesti in nacionalni poštivosti, je ostalo učiteljsko udruženje in z njim učiteljsko narodnih šol: graditelj nacionalnih in državnih idealov.

V tej dobi se je učiteljsko zbralo pod okriljem svojega udruženja in je neprestano delovalo na konsolidaciji udruženja in z njim tudi učiteljskega dela za najresnejši odpor v

korist domovine. Ono je izvedlo potrebno slovo za delo v organizaciji, ter je nastopilo odločno v obrambo ugleda stanu, izvedlo konsolidacijo v organizaciji in jo s tem usposobilo za uspešno borbo.

Učiteljstvo se je zavedalo, da zahtevajo od njega razmere močne osebnosti, na katero se bo mogla nasloniti vsaka zdrava šolska, prosvetna in splošna državna politika. Zavedalo se je, da mora biti učiteljski stan nosilec vsega zdravega in naprednega za narod in državo. Zavedalo se je, da mora postati nezlomljiv borec proti vsemu zlu in reakcionarstvu. (Ploskanje in vzkliki: tako je!)

V tej smeri je učiteljstvo utrdilo svoje nacionalne, prosvetne in stanovske ideale in jih utrdilo po načelih »Deklaracije o stanovski politiki Jugoslovanskega učiteljskega udruženja«. Da bi se pobijal protekcionizem in korupcija, je sprejelo »Osnovna načela personalne prosvetne politike«, ki jih bo zastopalo Jugoslovansko učiteljsko udruženje, do končne zmage. Proti preganjanju in rušenju vrednot šolskega in kulturnega dela, je učiteljstvo organiziralo sistematično zaščitno akcijo, ki jo bo izvajalo do končne odstranitve tega zla t. j. dokler se z zakonom ne zagotovi popolna stalnost učitelja na službenem mestu. (Burno odobravanje!) V socialno obrambo je organiziralo solidarno akcijo z ostalimi državnimi uslužbenci, s katerimi bo skupno vodilo borbo za zagotovitev minimuma za ekzistenco zase, za svojo rodbino in za nemoteno vršenje svoje službe, svojega poklica in svojih idealov v korist naroda in domovine.

Za ohranitev svoje avtonomije je učiteljstvo v tej dobi izdelalo nova pravila, ustrezajoča duhu demokracije in stanovske solidarnosti, na osnovi katerih bo stanovska zajednica služila napredku prosvete naroda in države.

Uporno in enodušno se je učiteljstvo dvignilo v obrambo svojega nacionalnega ponosa in nacionalne časti in ni brez odpora dopustilo, da se omadežuje tradicionalni in preizkušeni nacionalizem in čast jugoslovanskega učiteljstva in Jugoslovanskega učiteljskega udruženja. (Viharno odobravanje.)

Svetle točke dela jugoslovanskega učiteljstva v pretekli dvoletni dobi so borba med težkočami, vsiljenimi ob razmerah in med ponosom, ideali in etičnim poštenjem narodnega učitelja. — Učiteljstvo se častno dviga iz te borbe! Vse to pa so šele zdravi temelji za nadaljnji napredek in delo jugoslovanskega učiteljstva, v korist domovine.

Narodni učitelji se zavedajo, da se morajo, ko jih država demobilizira kot vojnike po vojni — po državni sigurnosti — sami mobilizirati v obrambo iste države, kot vojaki miru in stalni borci za ohranitev in napredek narodne kulture in državljanjskih pravic. (Vzkliki: tako je!) Domovina nas vedno kliče k nadaljnjemu delu!

Naše življenje in življenje naše mladine je treba zaradi boljše bodočnosti postaviti na sigurnejšo osnovo. Učitelji morajo ostati budni in sigurni stražarji boljše bodočnosti.

VPRAŠANJE DRŽAVLJANSKE VZGOJE.

Za šolo in učiteljstvo postaja iz dneva v dan vse večje in aktualnejše vprašanje državljanske vzgoje.

Zivimo v času, ko se zaporedoma rušijo etične vrednote, ko se udarja po pravilnem

stališču; v času, ki je negativno vplival na razvoj karakterja, državljanjske zavesti in odgovornosti.

Čuti se potreba, da se o državljanski vzgoji in njenih vrlinah danes resno razmišlja, ne samo pri odraslih, temveč tudi pri mladini.

V zadnjem času se priporoča učiteljstvu vračanje med štiri šolske stene! Kaj pomeni to? Ali je to mogoče? — To pomenja onemogočiti narodnemu učitelju, da bi se bavil z javnimi posli, da bi dajal svojo sodbo o njih, da bi sodeloval pri njihovi ureditvi.

Prvi učiteljev korak iz najožjega profesionalizma je korak v javno življenje, je korak v širino in v kompleks na razpotju življenjskih vprašanj...

Z najjačimi dokazi lahko podpremo: da narodni učitelj — dasiravno plačan od države, ni in ne more biti v splošnem pomenu besede uradnik; on je najprej vzgojitelj in kot takega ga morajo krasiti vse vrline kulturnega in etično močnega človeka. Nadalje, ali se more zamisliti vzgajanje dobrih državljanov brez poglabljanja v vse življenjske probleme, brez iskanja vzrokov, brez vzpostavljanja vseh razpotnih življenjskih interesov v kavalno zvezo? Z vsem tem se je treba seznaniti dobremu vzgojitelju in vse to prenesti na gojence in na odrasle pri delu narodnega izobraževanja. Vse to se pa ne da zamisliti ako se učitelj ne kreta v polni svobodi skozi vse vzroke in posledice, skozi vse življenjske manifestacije, ki so delovale tokom časa na življenje in ki še danes delujejo.

Nas kot izobražene ljudi in vzgojitelje — a ne samo tehnične delavce, ne sme plašiti sedanjost. Nasprotno, prav zato, ker je ona taka, moramo narodni učitelji zahtevati demokracijo v naši stanovski organizaciji, v šolski organizaciji, pa tudi v javnem življenju, da dvignemo svoj glas v obrambo demokracije in svobode, da bi se naši mladiči vzgajali v svobodi, v državljanski zavesti, v odgovornosti za zajednico in v dolžnosti napram zajednici.

Iz teh razlogov hočemo najodločnejše braniti svoje državljanske pravice in svobodo, da jih obvarujemo bodočim generacijam, katerim bodo potrebne za obrambo države. (Dolgotrajen aplavz!)

Braniti hočemo svojo svobodo vse do te daj, dokler ne bode vsakemu zagotovljeno svobodno opredeljevanje in sodelovanje pri delu po lastnem prepričanju, brez pritiska in brez posledic in reperkusij. (Burno ploskanje in vzkliki: tako je!)

Vse učiteljstvo po vsej državi mora dvigniti svoj glas za popolne državljanske svoboščine. (Vzkliki: tako je!)

PERSONALNA PROSVETNA POLITIKA.

V personalno prosvetni politiki moramo braniti zakonske pravice in skupne interese. (Odobravanje!)

Najmočnejšo zaščito proti krivicam v personalno prosvetni politiki si lahko učiteljstvo samo sebi s tem, da samo preneha rušiti pravilne temelje, na katerih mora sloveti zdrava personalna prosvetna politika. Pogoji za to so visoka moralna vrednost članstva, stanovska zavest, zrelost in solidarnost članstva.

Vsi moramo dvigniti svoj glas in se skupno boriti proti nezdravemu stanju ter zahtevati, da se učiteljstvo pri razmestitvi ne počuti kod uradnik prve in druge vrste. Skrajni čas je, da dobijo pri namestitvah in premestitvah učiteljstva zopet svojo polno vrednost strokovne vrline, šolsko delo in strokovne sposobnosti, da se dvigne vrednost šolskega, prosvetnega, kulturnega in gospodarskega dela nad strankarsko pripadnost. Skrajni čas je, da se dvigne avtoriteta tega dela, da se dvigne avtoriteta in vera v zakonske predpise, v objektivnost in pravičnost napram učiteljstvu.

Vsi moramo dvigniti svoj glas proti občutku brezpravnosti učiteljskih vrst v sodnodisciplinskem pogledu, ker smo bili v tem pogledu degradirani ne samo izpod vse ostale državne uradnike, nego pod stopce, ki se uporabljajo za najnekorektnije državljane.

Vsi moramo dvigniti svoj glas proti učiteljskemu delu izven šole, ako se pri tem ne računa in se ne jemlje v poštev državljanske pravice in državljanske svobode učitelja.

VSEBINA:

Zmaga stanovske zavesti na XVI. glavni skupščini JUU.

Razmišljanja po banovinski skupščini.

Pri ilustratorju »Čurimurčkov«.

Malo orientacije.

LISTEK: Dve prerani smrti. — Ob 350 letnici smrti velikega slovenskega učitelja.

Splošne vesti. — Listj o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

Zahtevamo skladnost med službeno naloženim delom izven šole in med državljanskimi pravicami in svobodo učitelja ter popolno zaščito tega dela in onemogočenje persekucij kakršnekoli vrste za to delo. Svobodo takega dela izven šole zahtevamo za to, da bo to delo samo v službi interesom naroda in države!

Remedura personalno-prosvetne politike je prvi pogoj za ozdravljenje šolskega in prosvetnega življenja.

SPOŠNA PROSVETNA POLITIKA.

V splošni prosvetni politiki je treba — kljub premetitvam, ki imajo kvarne posledice za učiteljstvo, šolo, prosveto in kulturo — objektivno ugotoviti in priznati lep napredek, ki je storjen z delom naše prosvetne centrale — ministrstva prosvete — v zadnjem letu. Važna prosvetna vprašanja vzdrževanja narodnih šol, šolskih učbenikov, šolskega nadzorstva v zvezi z reformo višje pedagoške šole, disciplinskih predpisov za učiteljstvo narodnih šol in še neka druga prosvetna vprašanja so se v zadnjem letu premaknila z mrtve točke.

V tem pogledu sta udruženje in narodno učiteljstvo vedno na razpolago za vsako delo, ki pomenja napredek prosvete.

Naš končni smoter mora biti: reformirati v duhu demokracije tudi prosvetno zakonodajstvo! Novela zakona o narodnih šolah in novela uradniškega zakona se vsilujeta kot stvarni potrebi.

ČISTA STANOVSKA LINIJA JUU.

Za realizacijo teh smotrov mora obvarovati udruženje izvenstrankarsko smer.

V organizaciji se moramo izogibati vsakega plemenskega, verskega in strankarskega opredeljevanja in na ta način preprečiti, da bi se s takih vidikov reševala naša skupna stanovska, šolska in prosvetna vprašanja. (Vzkliki: tako je!)

Učiteljstvo je bilo vedno nosilec nacionalne, verske in tudi politične tolerance v svojih vrstah in med narodom. Na tem potu moramo vztrajati, ako želimo, da nam bodo interesi naroda in države najvišji zakoni. Delo na duhovnem zblizanju moramo nadaljevati v smeri, ki bo obvarovala tudi vse zdrave osnove naše individualnosti.

Čisto stanovsko linijo organizacije je treba čuvati ob vsaki priliki. V maksimalen program je treba postavljati zahteve, ki so skupne vsemu učiteljstvu. Potrebno je zahtevati in naglaševati ono, kar nas druži, a ne ono, kar nas razdvaja. Prva dolžnost nam mora biti ohraniti nezavisnost udruženja na vse strani, da bo moglo paralizirati kvarne vplive dnevene politike na šolo in prosveto in da bo moglo zastopati in braniti interese šole in svojega stanu napram vsakemu režimu. (Ploskanje!)

Nikogar naloga ni, a najmanje naj bi bila naloga stanovske organizacije, braniti svojim članom javno opredeljevanje izven organizacije, ker so to državljanske pravice vsakega učitelja. Te državljanske pravice je organizacija celo dolžna braniti do kraja, dokler ne doseže tudi za učiteljstvo svobodo opredeljevanja in dela po lastnem prepričanju, brez pritiska in brez posledic v službenem pogledu. Svobodo opredeljevanja zahtevamo tudi za svoje kulturno opredeljevanje in sodelovanje.

S polno pravico pa zahteva organizacija od svojega članstva, naj bo opredeljeno kakorkoli in naj sodeluje v katerikoli smeri, da pri svojih merodajnih faktorjih in forumih najodločnejše zastopa skupne interese učiteljskega stanu in da se postavi v bran proti vsakemu poizkusu persekucij, kateregakoli člana našega stanu. Zavedati se morajo tega, da ne smejo molčati takrat, ko se rušijo pravne osnove in ko se omalovažujejo strokovne in stanovske zahteve, ki jih je vse učiteljstvo soglasno proglasilo kot obvezne za vse članstvo.

STANOVSKA DEMOKRACIJA.

Organizacija sama, t. j. udruženje, ne sme biti samo sebi namen. Čim prej moramo dovršiti in urediti notranje organizacijske probleme, ki tangirajo ustroj in formalno stran organizacije, da bi se vse moči lahko čimprej uporabile za realizacijo smotrov organizacije.

V pogledu članstva nam ne sme biti problem kvantiteta, nego kvaliteta članstva!

Nova pravila predvidevajo zdravo osnovo za reševanje notranjih organizacijskih problemov. Proporcionalni sistem in tajno glasovanje morata pomenjati za nas izvedbo demokratskega načela, spoštovanja in tolerance napram drugemu mišljenju. Proporcionalni sistem ne sme pomenjati diferenciacije po osebnih simpatijah in antipatijah, temveč mora sprovesti zdravo načelno diferenciacijo in delo v korist čim boljše rešitve nalog organizacije in doseganja njenih smotrov v korist šole, prosvete, naroda in države.

Z upoštevanjem mišljenja vsakega posameznika, je treba v demokratskem duhu in po parlamentarnih običajih dvigniti in razširiti čim širše sodelovanje in odgovornost članstva.

Nobena uprava ne želi sebi tako neomejeno zaupanje, da bi isto uspevalo vodstvo in članstvo. Vsaki upravi je potrebna zdrava kritika dela, ki jo je treba spoštovati in negovati ter celo zahtevati od članstva vpliv, da se pravočasno odstranijo napake ter se delo regulira v pravilno smer. Tudi zdravo kritiko je treba vzeti kot znak zaupanja napram organizaciji.

Napačno bi bilo puščati brez kritičnega pogleda delo in odgovornost upravam samim. Vsak posameznik mora pripomoči in izvršiti svojo dolžnost za dosego smotra organizacije in deliti delo in odgovornost z upravami.

Zavedati se moramo, da je treba za skupnost tudi nekaj žrtvovati, ako hočemo doseči tezo, da je članstvo v organizaciji potrebno samo zaradi nekaterih osebnih koristi. Naprotno! Članstvo se mora predvsem zavedati skupnih smotrov, za katere se je treba boriti in žrtvovati in katerim je treba podrediti osebne zahteve v organizaciji.

Samo materialistično tezo o pomenu organizacije je treba dosledno pobijati!

Tovarišice in tovariši!

Vsaka uprava se mora zavedati, da ste Vi organizacija. Kakršni ste Vi, taka bo organizacija!

Vsaka uprava se mora zavedati, da ne sme vladati v udruženju nego ga mora samo voditi v smislu predlogov članstva in sprejetih sklepov skupščin.

NACIONALNI ZNAČAJ STROKOVNIH ORGANIZACIJ.

Od bodoče demokracije pričakujemo, da bo v večji meri upoštevala mišljenje strokovnih zbornic in udruženj. To ni potrebno samo zaradi upoštevanja materialnih zahtev, nego predvsem v pogledu zahtev, ki pomenjajo napredek stroke, uprave in strokovnega dela sploh.

Zavedati se moramo, da te osnove strokovnih organizacij pomenjajo visoko vrednost za narod in državo. Iz teh razlogov ne more nihče osporavati nacionalni in državni pomen strokovnih organizacij.

Edino nadstrankarske stanovske organizacije bodo sposobne odstraniti kvarno partizanstvo in korupcijo iz posameznih strok in s tem iz naroda in države in s svojo iniciativno pomočjo ki pravilnemu reševanju strokovnih problemov.

PROSVETNO-SOLSKA ZBORNICA.

V to svrhu je podvzelo udruženje iniciativno za osnovanje prosvetno šolske zbornice iz predstavnikov udruženja profesorjev, nastavnikov meščanskih šol in učiteljstva narodnih šol.

Iniciativno za napredek in pokretanje o aktualnih prosvetno šolskih problemov moramo vzeti nase.

Z željo, da stopimo odločno v obrambo poštenja, učiteljskega ponosa, stanovsko-državljanjskih pravic in da v delom potenciramo svoj ljubezen do domovine, otvarjam skupščino, želeč ji uspešno in plodno delo v korist našega stanu, prosvete, naroda in države, pod vodstvom naše mlade nade Nj. Vel. kralja Petra II.

(Govor predsednika Dimnika je bil pozdravljen z burnim in dolgotrajnim ploskanjem in vzkliki: »Živijo Dimnik!«)

S skupščine so bile poslano udanostne brzojavke Nj. Vel. kralju Petru II., Nj. Vis. knezu namestniku Pavlu ter pozdravne brzojavke prosvetnemu ministru gosp. Dobrivoju Stošoviću.

Ko je bila prečitana udanostna brzojavka Nj. Vel. kralju, ki je bila sprejeta z velikim navdušenjem, so vsi prisotni udeleženci skupščine zapeli državno himno. Ta spontana manifestacija se je zaključila s ponovnimi vzkliki kralju in domu Karađorđevićev.

Predsednik Ivan Dimnik se je pred prehodom na dnevni red spomnil v preteklem letu umrlih zaslužnih tov. Vlade Petrovića, Jovana Jovanovića, Julke Patrijarh in Antona Hrena, katerih spomin je skupščina počastila s klici »Slava!«.

Poseben pozdrav predsednika je veljal gostom, predvsem zastopniku Nj. Vel. kralja Petra II. g. brigadnemu generalu Ljubomiru Jovanoviću, zastopniku prosvetnega ministra g. Iliji Maričiću, zastopniku bana dunavske banovine načelniku prosv. oddelka g. Milenkiju Janoševiću, predsedniku občine Novi Sad g. dr. Branku Iliću in mnogim drugim odličnim gostom, zastopnikom raznih kulturnih, social-

nih in tudi stanovskih organizacij. Poudariti je treba pomembno dejstvo, da so poslale na našo skupščino svoje delegate tudi ženske organizacije in sledeče stanovske organizacije: Profesorsko udruženje, Udruženje nastavnikov meščanskih šol, Udruženje nastavnikov za defektno decu, Udruženje poštotelegrafskih in telefonskih uradnikov, Savez mestnih in samoupravnih uradnikov, Udruženje monopolskih uradnikov, Udruženje železniških uradnikov in še mnoge druge stanovske organizacije, ki so sodelovale z nami ob priliki znižanja prejemkov.

Zastopnik prosvetnega ministra g. Ilija Maričić je v imenu g. ministra pozdravil vse prisotne na XVI. glavni skupščini in želel delu uspeh. V svojem govoru se je dotaknil važnosti učiteljskega dela in sporočil, da je pripravljena uredba o disciplinskem postopku, uredba glede prenosa vzdrževanja šol na banovine. Povedal je tudi, da bo v najkrajšem času napredovalo 3000 učiteljev (-ic) v višje grupe.

Obrazi z glavne skupščine.

Skupščino je pozdravil in ji želel uspeh zastopnik Sokolske župe g. Ignjat Pavlas.

V imenu profesorskega udruženja je pozdravil skupščino njega predsednik g. Radivoj Knežević, ki je v svojem nagovoru naglasil predvsem iskreno sodelovanje profesorskega in učiteljskega udruženja o priliki znižanja naših prejemkov. Pripomnil je pa tudi, da ta sodelovanja niso radi gledali oni, ki bi radi naredili iz prosvetnih delavcev svoje duhovne najemnike. Največje odobravanje je povzročila njegova ugotovitev, da hočejo danes, ko se prosvetno delo tako malo ceni in spoštuje, korakati učitelji narodnih in srednjih šol skupno, delati roko v roki in da je ni sile, ki bi mogla razbiti to njihovo skupnost.

Gospa Jelisaava Petković, predsednica Jugoslovenskega ženskega saveza je pozdravila skupščino in se v svojem govoru dotaknila predvsem vprašanja znižanja uradniških plač, ki je tako kvarno vplivalo na družino ter izjavila, da bo ženski savez, kakor doslej tudi v bodoče pomagal učiteljskemu udruženju v borbi za njegove moralne in materialne pravice.

Tudi predsednica ženskega pokreta gospa Katarina Dedier je pozdravila skupščino želeč ji dober uspeh. V svojem govoru je naglasila predvsem akcijo Jugoslovenskega učiteljskega udruženja za zboljšanje razmer za lepšo bodočnost našega naroda.

Nadalje so govorili še g. ing. Gojko Damjanov, delegat udruženja inženirjev in arhitektov, nato predsednik poštotelegrafskega udruženja g. Petko Miljević, predsednik udruženja nastavnikov za defektno decu g. Ferdinand Maslić in predsednik uradniške zadruge g. Đurđić Aleksej, ki je v svojem govoru ugotovil predvsem dejstvo, da šteje savez nabavljalnih zadrug 132.000 članov državnih uslužbencev, med katerimi je 7000 učiteljev.

Skupščino je pozdravil tudi g. Marko Paunović, predstavnik udruženja zvaničnikov poštotelegrafske stroke, ki je izjavil, da je njihova organizacija dobila o priliki znižanja prejemkov v učiteljskem udruženju svoje najboljšije prijatelje.

PREDAVANJE.

Po dovršenih pozdravnih govorih je bilo na dnevnem redu predavanje tov. Lazarja Biljevića: Državljanstva vzgoja in pouk, v katerem je predavatelj pokazal povsem jasno, v kakšni smeri bi morala iti državljanska vzgoja in pouk, da bi se vzgojila mladina v prave značajne državljane.

SKUPŠČINSKI ODSEKI.

Po prečitaniu pozdravnih brzojavk, ki so prišle iz raznih krajev, je prešla skupščina na volitve posameznih skupščinskih odsekov. Sekcija za dravsko banovino so zastopali: v verifikacijskem odboru Supančić Drago; v večštajnem Miloš Verk; v finančnem Ljudevit Ivanjič; v odboru za resolucijo Vekoslav Mlekuž; v disciplinskem Dušan Šestan.

Popoldne so zborovali samo skupščinski odbori, a plenum skupščine je nadaljeval s svojim delom v torek 4. avgusta.

Prvo poročilo je podal verifikacijski odbor, ki je ugotovil, da je na skupščini prisotnih vsega 373 polnopravnih članov. Ker ni bilo spornih primerov, je bilo poročilo verifikacijskega odbora sprejeto brez debate.

POROČILO IZVEŠTAJNEGA ODSEKA.

K temu poročilu se je prijavilo 30 govornikov.

Ker je bilo že na predvečer skupščine sprejeto, da posluje skupščina po poslovniku, ki je bil lansko leto sprejet, so imeli pravico govora posamezni delegati, ki so govorili v svojem imenu le 10 minut, a oni, ki so govorili v imenu kakšne skupine, so imeli pravico govoriti 20 minut. Pripomniti pa je treba, da so večinoma vsi delegati ta po poslovniku določeni čas prekoračili.

Prvi je govoril Mitar Đurović, ki se je takoj v početku svojega govora dotaknil uredbe o znižanju prejemkov, izmene zakona o narodnih šolah in uradniškega zakona, ki jih udruženje ni moglo doseči. Prizna prizadevanje uprave, vendar misli, da bi se morala zanimati še za mnoga vprašanja, tako za socialna, zdravstvena in druga. Želi, da bi »Narodna prosveta« izhajala dvakrat tedensko.

danjega odbora zelo nestvaren. Napadel je tudi tov. Todor Dimitrijević in mu očital neko pismo, ki ga je pisal že leta 1929. Ker Stefanović ni hotel prečitati dotičnega pisma v celoti, ga je nato objasnili tov. Dimitrijević sam.

VOLITVE.

Ker je bil dopoldne v smislu pravil točno določen čas kdaj se bodo vršile volitve, je določil tov. Dimnik kratek odmor za predpripravo. Po odmoru je verifikacijski odbor ponovno ugotovil, da je prisotnih 373 polnopravnih članov, ki so nato volili z listki.

Po dovršenih volitvah se je nadaljevala debata. Prvi je govoril tov. Milan Nikolić, ki je izrekel pohvalo dosedanjemu vodstvu udruženja za njegovo delo in prizadevanje.

Nadalje je govoril še tov. Zivko Smiljančić o pravilniku za častna razsodišča, tov. Dušan Prica, urednik »Narodne prosvete«, je odgovarjal delegatom na kritiko »Narodne prosvete« in Dušan Vitorović, ki je pojasnil izvajanja enega izmed predgovornikov ter tov. Mihajlo Kijametović, ki je poudarjal, da je dosedanja uprava dostojno zastopala učitelstvo in želel, da bi tudi bodoča uprava hodila po isti poti. Govoril je še tov. Ilija Grbić, ki je pojasnjeval zadevo nekoga mladinskega lista v Sarajevu. Njemu je odgovoril tov. Štefan Bilčar, predsednik sarajevske sekcije JUU.

Govoril je še tov. Rajko Vukeljić, ki je zameril predsedniku, da je dovolil glasovanje, preden se je izglasovalo poročilo. Tov. Dimnik je pa na podlagi pravil dokazal, da je njegovo postopanje pravilno.

Medtem je bil predsedstvu predložen predlog za konec debate, ki je bil soglasno sprejet. Odpadli so torej vsi nadaljnji prijavljeni govorniki in je bilo poročilo izveštajnega odbora sprejeto z ogromno večino, kajti le osem delegatov je glasovalo proti.

POROČILO FINANČNEGA ODSEKA.

Finančni odbor je podal svoje poročilo, v katerem je povsem pregledno in natančno podano gospodarsko poslovanje našega udruženja.

K poročilu so se javili le 3 govorniki in to Živorad Dimitrijević, Miloš Vučević in Eduard Janaček.

Ko je bilo nato prečitano tudi poročilo nadzornega odbora, se je glasovalo najprej o poročilu finančnega odbora, proti kateremu so glasovali le 3 delegati, a proti razrešnici je glasoval 1 delegat.

RESOLUCIJA.

Odbor za resolucijo je predložil sledečo resolucijo:

Jugoslovensko učiteljsko udruženje je na svoji šestnajsti glavni skupščini, ki se je vršila od 3. do 5. avgusta 1936. v Novem Sadu sprejelo sledečo resolucijo:

1. Z obžalovanjem se konstatira, da so kljub številnim varijacijam vrhovne državne uprave, režimi prosvetne politike ostali, s skromnimi izjemami, skoro identično nepopravljivo ravnodušni v reagiranju na vpijoče neštete dosedanje resolucije jugoslovenskega učiteljstva.

Jugoslovensko učiteljsko odklanja vsako moralno odgovornost pred javnostjo sedanosti in pred sodbo bodočnosti za vse, kar je bilo opuščenega v izpolnjevanju imperativne dolžnosti pristojnih činiteljev glede socialnega skrbstva za šolske otroke, zgraditve neizogibno potrebnih šolskih poslopj, racionalne reforme vsega šolstva v duhu sodobnih zahtev in vseh onih mnogokrat poudarjenih defektov in nedostatkov osnovnega šolstva, na katere je učiteljstvo s polno zavestjo kazalo pri vsaki priliki, izvršujoč v tem prizadevanju del svojih dolžnosti.

2. Tokrat smatra jugoslovensko učiteljstvo v zavesti svojih pravic in v spoznanju, da brez polne moči, člana ter moralne in materialne neodvisnosti učitelj ne more biti činitelj, ki bi nosil največje breme pri graditvi svetlejšje in srečnejše narodne in državne skupnosti. Zato smatra za potrebno poudariti in naglasiti svoj stanovski apel z zahtevo, naj se predvsem zagotovita stalnost učiteljstva, da bo sposobno za polno službovanje v svojem vzvišenem poklicu; vsa izpraznjena mesta naj se oddajo po razpisu; učiteljice in vrtnarice z učiteljskimi kvalifikacijami naj se pravno in gmočno izenačijo s svojimi tovariši; učiteljstvu naj se zagotovi dostojen eksistenčni minimum in neobhodni življenjski standard; brez vsakih omejitev in po izpolnjenih zakonskih pogojih naj se izvršujejo upokojitve s priznanjem zaslužene in pripadajoče V. skupine po 30 letih efektivne službe; nujno naj se popravi krivica, povzročena bivšim učiteljem na privatnih verskih šolah in šolah Družbe sv. Cirila in Metoda z vštjetjem časa službovanja na teh šolah v pokojnino; popravijo naj se vse krivice, povzročene z mnogimi številnimi premesitvami, zlasti s premesitvami, s katerimi so se ogrožale rodbine potom razdvajanja moža od žene; upokojeni učitelji naj se ne razrešijo dolžnosti, dokler se jim ne urdi pokojnina; vse nezaposlene učiteljske sile naj se zaposlijo in uzakoni naj se avtomatsko napredovanje.

Končno zahteva jugoslovensko učiteljstvo, da se po predlogih in spomenicah, predloženih od strani jugoslovenskega učiteljstva v vseh podrobnostih, v interesu naroda in države stori vse, da bi se mogel od osnovne šole in od učiteljskega dela v šoli in izven šole s polno pravico pričakovati največji cilj osnovnega pouka: vzgoja močnih, zavednih in jeklenih jugoslovenskih generacij nezlomljivega značaja ter volje in sposobnosti za borbo proti vsakemu mračnjstvu in nazadnjaštvu.

POPOLDNE.

Skupščina je nadaljevala svoje delo popoldne in je od prijavljenih govornikov dobil prvi besedo tov. Božidar Karličić, ki je v svojem govoru napadal dosedanjo upravo in je že takoj v početku svojega govora izzval glasne proteste proti načinu svojega govora. Da ni bila kritika stvarna, se je videlo takoj v početku iz njegovih vprašanj na izvršni odbor: »Kje so učiteljske pravice? Kje je stalnost? Kje je avtomatično napredovanje itd.« Njegov govor je bil večkrat prekinjen in je moral na koncu tudi predsednik koregirati njegova izvajanja.

Tov. Cvetko Bulatović je v imenu delegacije iz vardske banovine izjavil zahvalo upravi udruženja za vsa prizadevanja v korist učiteljstva in šole. Iznesel je tudi nekaj markantnih primerov preganjanja posameznih učiteljev iz vardske banovine.

Naslednji govornik Blagoje Stefanović je že v svojem dolgem uvodu vzbudil vzmernjenje delegacije, ki je tekem njegovega govora večkrat glasno protestirala proti načinu njegovih izvajanj, ker je bil v svoji kritiki se-

3. Z obžalovanjem se ugotavlja dejstvo, da se Jugoslovensko učiteljsko združenje ni vzelo v zaščito pred nepozvanimi glede vprašanja prireditve internacionalnega učiteljskega kongresa v Beogradu, kateri bi že po sami zamisli izvedbe moral biti v čast našemu učitelstvu in naciji.

Odbor za resolucijo in predloge je predlagal tudi izključitev dveh članov iz združenja in to: Jovana Milojevića, učitelja iz Zagreba, Jovana Raletića, učitelja v Zucuh v dunavski banovini, ker so delali proti interesom JUU in proti načelom prosvetne in personalne politike JUU.

Po kratki debati je bila izglasovana resolucija in tudi predlogi.

S tem je bil izrpan program skupščine in volilni odbor je podal svoje poročilo, iz katerega je razvidno, da so bile vložene tri liste in to:

I. V izvršni odbor: Ivan Dimnik, Todor Dimitrijević, Stjepan Kranjčević, Svetislav

Gojković, Milinko Lazić, Mara Krstonošić, Jevta Krljević, Arsenije Tubić, Zivojin Stojanović. Nadzorni odbor: Dragotin Igl, Borivoj Pavlović, Mihajlo Stanojević, Viktorija Flere, Milan Šapinae.

II. Izvršni odbor: Dragiša Mihajlović, Danilo Milanović, Dragutin Prokić, Milorad Živković, Juraj Mravunac, Božidar Karlišić, Miloš Vučević, Jovan Kovačević, Anda Miličević.

III. Izvršni odbor: Mato Sudeta, Svetozar Popović, Franjo Kokalj, Vladislav Dabić, Stojadin Petrović, Ljubomir Arandelović, Ivo Crnković, Dobrisav Stojković, Mileva Živković.

Oddanih je bilo 356 glasov. Za prvo listo Ivana Dimnika je glasovalo 286 delegatov, za drugo 43 in za tretjo 26. Druga lista je dosegla količnik in enega člana v izvršni odbor. Tretja lista pa ni dosegla količnika. Po objavljenih rezultatih se je tov. predsednik zahvalil za udeležbo in izkazano zaupanje in je zaključil skupščino ob pol 1. uri po polnoči.

Razmišljanja po banovinski skupščini

Vsakoletna banovinska skupščina naše organizacije je za naš stan dogodek. Ne samo, da se tu podaja obračun o izvršenem delu v preteklem letu, ampak kaže nam tudi razpoloženo članstvo napram organizaciji, njegovo stremenje in voljo za bodočnost. Skupščine so prava slika notranje moči organizacije.

Letošnja nam je pokazala, da se kljub raznim razdiralnim poizkusom od zunaj, večina le še zaveda, da je le v skupnosti moč, ki brani tudi posameznika pred sovražnimi napadi. Mnogi imajo namreč čisto napačne pojme o organizaciji. Mislijo si, da bi morala služiti le njihovim osebnim in samo osebnim interesom. In če kdaj tega ne dosežejo, govorijo o zapostavljanju, korupciji in brezposelnosti organizacije. Ne vedo, da so dobrane, ki jih hoče izvojevati organizacija, namenjene celotnemu stanu in po tem seveda tudi posamezniku. Takih pridobitev ti sebi ne želiš ne upoštevaš. To so tisti ljudje, ki tudi najbolj izrabljajo vsakokratni politični položaj. Znajo se izredno prilagoditi razmeram in okolici, prav po biološki metodi. Njim je spreminjanje barve varovalni ščit, ker boljše obrambe — duhovne — ne zmorejo.

Takih ljudi ne najdeš v vrstah, ki posejajo redno naša zborovanja in skupščine. Saj oni znajo drugače dosegati svoje namene. Kdo bi se boril in izpostavljal, ko se pa v zaledju na cenejši način pride do svojega namena. Bijejo naj se le drugi, ki nimajo zlahte in zvez!

Zato vidimo med boreci skoro vedno le iste stare obraze. Njim se pridružujejo v zmerem številu novinci, mlajši ljudje, ki kažejo voljo do dela in prevzemajo posle, kadar bodo omagali starejši. Vidi se pa takoj, da je naraščaja premalo. Tu ne velja izgovor: Bodo že oni, ki so vajeni. Treba bo nekoč

prevzeti dedščino in novi ljudje bi morali biti v vseh ozirih vpeljani v poslovanje, kar se pa ne izvrši tako hitro. Most med starejšo in mlajšo generacijo bi ne smel biti prav nikjer pretrgan.

Posebno se je opazilo, da ni bilo na skupščini, niti v ozadju, onih ljudi, ki so že dosegli kak svoj namen. »Die Bauern sollen kämpfen, wir sind Edelleute.« — Takim sebičnim bo morala organizacija stopiti na prste in preiskati njihovo preteklost, zlasti način, kako so prišli do svojih položajev. Vrste bo treba začeti trebiti. Nič ne de, če nas je nekaj sto manj. Saj gre za kakovostno in ne številčno moč.

Zelje zapečkarjev, da bi nastali v organizaciji prepiri in razdori, se zaradi uvidevnosti delegacije niso izpolnile. Nastajajoči nesporazumi so se sproti poravnavali, kar je organizaciji le v dobro.

Opomnil bi tu le na premajhno dalekovidnost in uvidevnost, ki jo kažejo nekateri, kadar gre za malenkostne materialne datjave. Nikakor bi ne mogel reči, da gre za žrtve, ker je komaj miloščina. Za mesečni dinar se vleče debata, da je človeka že kar sram. Mnogi se izgovarjajo na odgovornost nasproti članstvu. Kdaj ste že čuli, da bi poslanci leteli domov vprašat svoje volilce, če smejo glasovati za ta in ta zakon, pa naj bo še tako strog? Preveč imamo opraviti z otroki, zato smo večkrat tudi sami malenkostni, neodločni in pri vsem stiskanju slabi računarji. Kar mučna je že bila zadeva s »Popotnikom« in bi se ne smela nikoli več ponoviti v tej smeri, pač pa v nasprotni.

Tako smo letos morda prebrodili eno najnevarnejših mest, ne da bi tok koga odnesel in naredili korak naprej h konsolidaciji stanovskih razmer. Fr. L.

Pri ilustratorju „Čurimurčkov“

Nebotičnik. Blok mogočnih stavb krog njega se bahato dviga v višave in s prezirom zre na bedne ostanke stare Ljubljane pod sabo. V eni teh palač stanuje Viktor Cotič, ilustrator »Čurimurčkov«.

Stopil sem v dvigalo, v tretjem nadstropju sem pozvonil in par trenutkov kasneje sem že sedel v sprejemnici.

Spuščne zavese na oknih so se s težavo upirale večernemu soncu, ki je s svojimi

trudnimi žarki rahlo odkrivalo vso udobnost sobe.

»Takoj! Takoj!« sem začel s hodnika njegov glas in komaj sem se utegnil ozreti po slikah na steni, že se je prikazal iz kopalnice svež in pravkar obrt, da je v sobi kar zadehtelo po kolonjski vodi.

»Mladina in kritika je sprejela vaše ilustracije z veseljem.« sem ga pozdravil.

Z njenim prihodom smo kar vsi na novo oživeli. Igre, delo — vsega se je lotila in se trudila, da je dosegla cilj. Vzljubili smo jo, vzljubila nas je ona. Pot njena v šolo je bila dolga 4, tudi 6 km. Pa je ni utrudilo, je ni plašilo. Niti minute ne bi mogel zaznamovati njenih zamud. In po pouku, saj je imela še vedno toliko in tako mnogo posla. Zanimala se je prav za vse: učiteljska knjižnica, oba pomladka in še mnogo drugega je bilo v njenih rokah od vsega početka.

Najbolj pri srcu pa ji je bila siromašna deca. Tu ni opustila nobene prilike, kjer bi mogla doseči količjak za uteho bednim. Ko smo leta 1933. ustanovili stalno šolsko kuhinjo, je bila spet ona tista, ki je prevzela vodstvo. Učila je deklece kuhanja, računala in kalkulirala in vse se je vršilo kakor po receptu. Koliko tisočev lačnih želodčkov je napolnila z dobro in tečno hrano, vedo povedati knjige, ki jih je vodila ves čas vestno in točno. Saj bi jo otroci imenovali mamico, pa je bila premlada, rekali so ji le gospodična Stana.

In vse te njene velike lepote je bilo mnogo tudi za nas, ki smo z njo delali. V vseh njenih enajst in pol letih, ko je bivala med nami, ni prišla iz njenih ust žal beseda. Bila je tovarišica in pol! Ne le, da je rada prevzela vsako delo, sama se je ponudila. Naj navedem samo nekaj! Ko sva leta 1931. šla dva tovariša iz naše šole na turnejo po Češkoslovaški, smo pri konferenci porazdelili delo za ta čas. Ko je bilo delo razdeljeno, se je oglasila: »Nj mi prav, da so drugi prevzeli več dela kakor jaz.« — Je še mnogo takih?

In ta lepa, ta dobra Stana je morala oditi tja, od koder ni vrnitve. Spremili smo jo na njeni zadnji poti. Belo oblečene deklece so ji postale s cvetkarnj mrzlo bivališče, vsi učenci in učenke so zasuli krsto s cvetjem. Padale so grude v grob, v naših dušah pa je trepetalo od težke boli. Izgubili smo tisto sonce, ki je ogrevalo

»Da so moje ilustracije kritike zadovoljile, me veseli, toliko bolj pa sem vesel, da jih je vzljubila mladina.«

In po kratkem molku je še dodal: »Mladina je najstrožji kritik in na njeno sodbo sem čakal skoro s strahom.«

Sonce se je močneje uprlo v zavese. Soba je zablestela zdaj v rdečkastem siju. Nehote mi je zdrknil pogled po stenah, kjer so se vrstili portreti, pokrajine, marine. Barve so pele opojno pesem.

»Čprav ste vseprej kot začetnik v slikarstvu, ste v Ljubljani skoro še docela neznan.«

Cotič se je nasmehnil: »V Ljubljani nisem dolgo. Dalj časa sem prebil na Dunaju, kjer sem tudi dovršil slikarsko akademijo. Živel sem pa več let tudi v Trstu, v Zadru in v Mariboru. V Mariboru sem ustanovil slikarski klub »Grohar« in sem bil njega prvi predsednik. Tam sem organiziral prvo slovensko slikarsko razstavo, kjer sem razstavil tudi sam več slik. Da bi se strastno rad udeleževal razstav, in morem trditi, vključ temu pa sem razstavil svoja dela v Leobnu in na Dunaju, v Gorici, v Trstu in na mednarodni razstavi na Reki.«

»Sodeč po tem, da ste dali klubu ime »Grohar«, bi človek sklepal, da se prištevate k impresionistom.«

»To tudi drži,« je odvrnil in medtem ko je jemal iz žepa cigaretno dozo, je še dodal: »Po tehnikah sem impresionist, po motivih pokrajinar. Pred leti sem se mnogo bavil s portreti in z marinami.«

Prihajal je bolj in bolj v razpoloženje. Beseda se mu je razživila, kot se sproži granatno jabolko v jeseni, da se kar sama sipljejo iz njega rdeča zrna. Govoril je o svojem življenju, o delu in uspehih. Vesela beseda, iz katere je zdaj pa zdaj zavnel tržaški naglas, mu je polagoma utihnila, živahne geste so se umirile. Prižgal si je cigareto, puhnil je dim, segel za hip v svoje dolge lase,

katerih sta se skrb in čas le še rahlo doteknila, in gledal je za kolobarj dima, ki so se dvigali počasi proti stropu.

»In kdaj ste se začeli baviti z ilustracijami?« sem prekinil njegov molk.

»Zelo zgodaj,« se je nasmehnil Cotič. »Še kot dijak sem ilustriral za Mohorjevo družbo Utvine »Pravljice«. Za isto založbo sem oprnil kasneje tudi več drugih knjig. Moram pa že reči, da nisem imel še z nobeno knjigo toliko veselja, kot s »Čurimurčki«. Ribičevo besedilo je pisano kot za nalašč zame. Lovec sem in ribič. Priroda me izredno veseli. Škoda le, da mi je bil stavljen za ilustriranje razmeroma kratek rok. Nisem hiter. Delam počas in za vsako sliko sem izdelal več skic. Risal sem vse po naravi. Pri tem so mi bili v pomoč moji dijaki. Znosili so mi razne živali, ki sem jih potreboval. Da bi videli tedaj mojo delovno sobo! Po mizi je kar gomazelo murnov, hroščev, čmrljev, pikapolonic. Opažoval, preobračal in mučil sem uboge živalce, dokler nisem ujel karakteristične poze, ki sem jo potreboval.«

In pripovedoval je podrobno vesele dogodivščine s čurimurčki, s svojimi malimi »modeli«, ki so ga ves čas dela po svoje zabavali.

Ko sva se ob tem pripovedovanju oba dodobra nasmejala, sem vstal.

»Kako pa ste zadovoljni z barvnimi reprodukcijami v knjigi?« sem ga še vprašal na stopnjišču med čakanjem na dvigalo.

»Več kot zadovoljen,« je odvrnil Cotič veselo. »Tiskarni moram čestitati. Niti velike nemške tiskarne, ki imajo dnevno opravka s dvojarvnim tiskom, ne bi mogle izvršiti pri tej nakladi dela boljše, kot Učiteljska.«

Stisnil sem Cotiču roko in sem se odpeljal navzdol.

Rožnik je bil še ves zlat od večernega sonca, ulice pa je že zalil mrak. Na promeni me je zajela živa roka ljudi in me je odnesla s seboj. Albert Širok

Malo orientacije

„Glas najmlajših“

Stopili smo v zavestno doživetje današnje dobe v trenutku, ko neuklonljiva usoda človeštva bije z neizprosnim bičem brezposelnosti po hrbtenicah najmlajših, po cvetu našega naroda — mladini.

Bičan cvet rodi sad, ki je povsem drugačen od raslega v solncu. Cvet ljubi le solnce, a bič bo sovražil iz vsemih njegovih sledovi. Škoda, da se nam je solnce sprmenilo v bič in da mnogi še služijo temu biču, češ, saj njegovi udarci po nas še niso najhujši. Res je, dragi tovariš in tovarišica, da morda ravno Tebe ta bič brezposelnosti ni zadel v vseh njegovih zamahih, a pomisli, da nisi samo Ti mladina, ampak da jih je nepregledna vrsta bičanih mladih cvetov — tako zvanih upov naroda, katerih razbičane duše trpe v bolečinah izrinjenosti, čuvstev nepotrebnosti in odvečnosti in razvrzanosti največjih globlin notranosti. In če si morda že prišel iz peze brezposelnosti do svoje skorjice kruha, ali boš mirno gledal, kako se za teboj vrsti nepregledna vrsta mladih duš, ki jih ista usoda ko tebe vodi do največjih duševnih depresij v dobi, katerih dela bi morala sijati ko jutranja zarja na dnevu naše bodočnosti. Vsi ti, ki padajo v brezno neprečtetih brezposelnih dni, so naši sotrpini, so naši mlajši, katerim moramo nuditi roko in srce, da otmemo vsaj upe jutranje zarje. Spomin na doživetja naših duš v prvih teminah ugašajočih upov naj v nas zbudi voljo in odločnost, da ne dopustimo, da bi še v bodoče ves naš mladi rod doživljal križanje svoje komaj zaživete mladosti. Znano je, da pride po križanju najboljše odrešene, da vedno stopnjujemo se pritisku sledi eksplozija — saj nobena poso-

da ne vzdrži vsega — toda tovariši in tovarišice, naj bo dovolj, da so naše duše bičali in križali in ne zahtevajmo s svojo pasivnostjo, da bo še rod za rodm doživljal notranje poraze po človeški družbi tedaj, ko bi ga ta morala sprejeti med se kot pozitivnega člana. Ne molčimo več, ampak kričimo; da ne bodo merodajni krogi mirne vesti šli preko nas s hladno matematiko. Res je, toliko in toliko nas je vedno brezposelnih, a mi nismo mrtev material, zložen v zapahnenih magacinih, nismo samo suhe številke statistik, ampak živa mladina, ki ji ni priznana nobeno mesto v človeški družbi.

Živa mladina smo, a v čem je naše življenje? Ali nismo doslej ječali neslišno s ovelnelimi ustnicami in neprimerno boljo duš pod nenadnim pritiskom popačenih razmer v človeški družbi? Zastala je za trenutek naša mladost, ko da bi se solnce ustavilo na nebu. A sedaj smo zopet začutili potrebo po našem življenju, potrebo po življenjskem delu, ki nas krepko sili kvišku v vsej svoji mladosti. Zavedli smo se, da mora biti konec pasivnega mučeništva. Začutili smo dolžnost, da gremo na delo in rešimo našo mladost in našo bodočnost. Tovariš, tovarišica, še so v tvoji notranjosti sledovi pez brezposelnosti in iz njih trdih izkustev naj ti vzkipi nova pesem našega skupnega dela. Vedi, da nisi sam, ampak da nas je mnogo. In če je bilo skupno naše mučeništvo, naj bo skupno in složno tudi naše delo, saj bo kiljo iz enako razočaranih in globoko pretresenih mladih duš.

Tovariši, tovarišice! Ne prodajajmo nikomur svojih mladih duš, ne kupujmo s svojo mladostjo po nelepih načelih individuali-

naša srca, ki nam je dajalo toliko pobude in veselja do dela.

Stana, ni Te več med nami, a v naših dušah ostaneš večno taka kakršna si bila: popolna učiteljica - tovarišica.

Ti!

† Tilki Pivkovi na sveži grob

Duša je iz ječe vstala, vzpela se v nad zvezdni svet.

Solnce, ki si mu šla naproti, je razkošno sipalo svoje žarke na nas, ki smo Te spremili k poslednjemu počitku, solnce, ki si ga ljubila — v naših srcih ga ni bilo, v nas je bila žalost ...

Zelela si vzleteti v sinje višave, da bi od tam doli gledala svojo drugo domovino, ker Ti ni bilo dano, da bi smela gledati svojo prvo, kjer Ti živita oče in mati.

A telo je omahnilo. Duša pa se je vzpela v nadzemski svet, kjer ni solz, kjer ni trplje-

nja in žalosti, ni sovraštva, tja, kjer vlada večna ljubezen in večno veselje. Hotela si k morju na oddih, šla si na večni oddih. O, le oddahni si!

Tvoj upravitelj Vidmar na Čatežu mi je pokazal pismo, ki ga je prejel od Tebe dan po Tvoji tragični smrti in v katerem mu pišeš:

»Kar verjeti ne morem, da bi kar tako lahko pogrešali Aleksandrovo, morje in solnce. Zdi se mi, da Vas bo nekega dne kar premamilo in se odločite. — Morje ima čudovito moč: kdor ga enkrat vzljubi, mu je zapisan do smrti in preko... Odpotujem namreč v sredo v Baško. Do Sušaka z avijonom. Škoda, da ne plovemo preko Čateža, bi Vam malo pomahala...«

Jesen bo prišla v deželo. Vsa, Tebi tako draga Dolenjska, bo oživela, bo bodo spravljal kmetje dozorel sad. A Ti si morala pasti v najlepšem razcvitu.

Jesen bo prišla! Zopet se bodo odprle šolske duri. Otroci, ki si jim bila skrbna vzgojiteljica, nežna kot mamica, Te bodo pričakovali in vpraševali: »Kje je naša gospodična Tilka? Ali je ne bo več k nam?« — »Ne, ne,« bo govorilo iz vseh kotov! »Ne, ne,« jim bodo govorili starši. Tebe pa slišim, kako jim šepetesh iz onostranstva: »Otroci, meni je dobro, meni je tako lepo, ne skrbite zame in pridni bodite!« — — —

S tugo v srcu smo zapustili Tvojo prerano gomilo: Tvoj užaloščeni nadzornik Vizjak, Tvoj globoko potrpi šolski upravitelj Vidmar ter številne tovarišice in tovariši iz novomeškega okraja in od drugod.

Nad nami je bilo jasno nebo, pod katerim je krožil jekleni ptič, ki Ti je prinesel poslednji pozdrav. Razšli smo se na vse strani, med svet, med ljudi, delat in borit se.

Ti si končala! Tebi je dobro. Le spavaj sladko!

Martin Marinč.

Dve prerani smrti

† Stana Kante

Ste jo poznali? Malo, saj je ni bilo nikjer videti v ospredju, čeprav je prav močno spadala tja.

V Šmarju pri Gorici se je rodila. Kmalo med vojno je prišla vsa družina v Slovenijo — njen oče je bil znani in priljubljeni sreski šolski nadzornik.

Leta 1919. je končala učiteljske ter bila nekaj časa suplentka v Ljubljani, od koder je šla službovat na Vinico v Beli Krajini.

Od staršev je prevzela vse one lepe lastnosti, ki naj povzdignejo ugled slovenske učiteljice. Pri grči Lovšinu in znani delavki Poldki na Vinici pa so se te lastnosti izpolnile in utrdile. Vajena vsakega dela v in izven šole — taka je prišla januarja 1925 na Barje.